

राष्ट्रीय बातम्या

न्यायालयाचा अवमान

- सुप्रीम कोर्टाने पतंजली आयुर्वेदला वर्तमानपत्रात प्रकाशित केलेल्या माफीचा आकार आणि किंमत याबद्दल प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले.
- पतंजलीला त्यांच्या आयुर्वेदिक उत्पादनांबद्दल दिशाभूल करणाऱ्या जाहिराती प्रकाशित केल्याबद्दल सर्वोच्च न्यायालयाकडून अवमानाच्या कारवाईला सामोरे जावे लागत आहे.
- त्यांनी या जाहिराती थांबवण्याच्या 2023 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या आश्वासनाचे उल्लंघन केले होते.

न्यायालयाच्या अवमानाबद्दल:

- न्यायालयाचा अवमान न्यायालयीन संस्थांना अनावश्यक टीका आणि हल्ल्यांपासून संरक्षण करण्यासाठी आणि त्यांचे अधिकार टिकवून ठेवण्यासाठी निर्माण केले आहे.
- भारतीय राज्यघटनेचे कलम 129 सर्वोच्च न्यायालयाला स्वतःचा अवमान केल्याबद्दल शिक्षा देण्याच्या अधिकारासह अभिलेख न्यायालय म्हणून नियुक्त करते.
- न्यायालयाचा अवमान कायदा, 1971 हा भारतातील अवमानासाठी नियमन करणारा कायदा आहे.
- न्यायालयाचा अवमान केल्याबद्दल दोषी आढळलेल्यांवर तुरुंगवास किंवा दंड यांसारख्या निर्बंध लादण्याचा अधिकार न्यायाधीशांना आहे.
- न्यायालयाचा अवमान हा दिवाणी आणि फौजदारी अशा दोन प्रकारात विभागलेला आहे.
- नागरी अवमान तेव्हा होतो जेव्हा एखादी व्यक्ती न्यायालयाच्या आदेशाचे जाणूनबुजून अवज्ञा करते किंवा न्यायालयाला दिलेल्या वचननाम्याचे उल्लंघन करते.
- गुन्हेगारी अवमानामध्ये तीन प्रकारांचा समावेश आहे:
 - कृती, चिन्हे किंवा शब्द (लिहिलेले किंवा बोललेले) जे कोणत्याही न्यायालयाच्या अधिकाराला "घोटाळे" किंवा "घोटाळ्याची प्रवृत्ती" किंवा "कमी" करतात.
 - कोणत्याही न्यायिक कार्यवाहीत पूर्वग्रहदूषित किंवा हस्तक्षेप करणाऱ्या कृती.
 - न्यायप्रशासनात व्यत्यय आणणाऱ्या किंवा अडथळा आणणाऱ्या कृती.

नॅशनल करिअर सर्व्हिस (NCS) पोर्टल

- केंद्र सरकारची एनसीएस पोर्टल अपग्रेड करण्याची योजना आहे.
- लाखो तरुणांना संभाव्य नियुक्त्यांसोबत जोडणे हे अपग्रेडचे उद्दिष्ट आहे.
- भविष्यासाठी तयार कर्मचारी तयार करणे हे अंतिम ध्येय आहे.

NCS बद्दल

- नॅशनल करिअर सर्व्हिस (NCS) हा 2015 मध्ये सुरू करण्यात आलेल्या ई-गव्हर्नन्स योजनेअंतर्गत एक मिशन-मोड प्रकल्प आहे.
- पोर्टल आपल्या नोंदणीकृत वापरकर्त्यांना ऑनलाइन करिअर समुपदेशन आणि व्यावसायिक मार्गदर्शन प्रदान करते.
- नोकरी शोधणाऱ्यांना त्यांच्या पात्रता, कौशल्ये आणि आवडींवर आधारित माहितीपूर्ण करिअर निवडी करण्यात मदत करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- एनसीएस कार्यक्षम आणि प्रतिसादात्मक जॉब मॅचिंगसाठी नोकरी शोधणारे आणि नियुक्ते यांना देशव्यापी ऑनलाइन प्लॅटफॉर्म प्रदान करते.
- एनसीएस पोर्टल रोजगार महासंचालनालय, कामगार आणि रोजगार मंत्रालयाद्वारे लागू केले जाते.

राष्ट्रीय न्यायिक नियुक्ती आयोग (NJAC)

- न्यायालयीन नियुक्त्यांची कॉलेजियम प्रणाली संपुष्टात आणण्यासाठी आणि राष्ट्रीय न्यायिक नियुक्ती आयोग (NJAC) चे पुनरुज्जीवन करण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाच्या रजिस्ट्रीने याचिका स्वीकारण्यास नकार दिला आहे.
- न्यायिक नियुक्तींमध्ये सरकारला समान भूमिका देणाऱ्या NJAC ला ऑक्टोबर 2015 मध्ये घटनापीठाने रद्द केले होते.

NJAC बद्दल:

- राष्ट्रीय न्यायिक नियुक्ती आयोग कायदा, 2014 सोबत 2014 मध्ये 99 व्या घटनादुरुस्ती कायद्याद्वारे NJAC ची ओळख करून देण्यात आली.
- NJAC चा उद्देश न्यायाधीशांची नियुक्ती करण्याची विद्यमान कॉलेजियम प्रणाली बदलणे हा होता, ज्यावर पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्व नसल्याची टीका करण्यात आली होती.

- ऑक्टोबर 2015 मध्ये, सर्वोच्च न्यायालयाने 99 वी घटनादुरुस्ती आणि NJAC कायदा असंवैधानिक घोषित केला.
- NJAC ने न्यायपालिकेच्या स्वातंत्र्याचे उल्लंघन केले आणि संविधानाच्या मूलभूत संरचनेचे उल्लंघन केले, असे नमूद करून या निकालाने कॉलेजियम प्रणाली पुनर्संचयित केली.

बौद्धिक विकलांग व्यक्तींच्या सक्षमीकरणासाठी राष्ट्रीय संस्था (NIEPID)

- केंद्र सरकारने एक नवीन चाचणी आणणे अपेक्षित आहे, ज्याची रचना बौद्धिक विकलांग व्यक्तींच्या सक्षमीकरणासाठी राष्ट्रीय संस्था (NIEPID) द्वारे केली आहे.
- चाचणीचा उद्देश स्पेसिफिक लर्निंग डिसेंबिलिटीज (एसएलडी) चे निदान करणे हा आहे.
- ही चाचणी भारतातील प्रौढांसाठी वापरण्यासाठी आहे.

NIEPID बदल:

- NIEPID, पूर्वी मानसिक अपंगांसाठी राष्ट्रीय संस्था म्हणून ओळखली जात होती, 1984 मध्ये स्थापन झाली.
- ही एक स्वायत्त संस्था आहे जी अपंग व्यक्तींच्या सक्षमीकरण विभागाच्या (दिव्यांगजन), सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण मंत्रालयाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आहे.
- NIEPID ही भारतातील बौद्धिक अपंगत्वाच्या क्षेत्रातील प्रशिक्षण, संशोधन आणि सर्वेक्षणासाठी सर्वोच्च संस्था आहे.
- संस्थेचे मुख्यालय सिकंदराबाद, तेलंगणा येथे आहे आणि कोलकाता, नवी मुंबई आणि नोएडा येथे प्रादेशिक केंद्रे आहेत.
- हे बौद्धिक अपंग व्यक्तींना अत्याधुनिक पुनर्वसन हस्तक्षेप, शैक्षणिक, उपचारात्मक, व्यावसायिक, रोजगार, विश्रांती आणि सामाजिक उपक्रम, खेळ, सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि पूर्ण सहभागासाठी सक्षम करते.

अधिकृत आर्थिक ऑपरेटर (AEO) स्थिती

- केंद्राने रत्न आणि आभूषण क्षेत्रासाठी अधिकृत आर्थिक ऑपरेटर (AEO) दर्जा वाढवला आहे.
- ही माहिती जेम अँड ज्वेलरी एक्सपोर्ट प्रमोशन कौन्सिलने (GJEPC) दिली आहे, जी या क्षेत्रातील सर्वोच्च संस्था आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा व्यवसाय सुलभतेच्या विस्तृत फ्रेमवर्कचा एक भाग आहे आणि विविध क्षेत्रांमधील निर्यात ऑपरेशन्स सुलभ केले आहेत.
- कार्यक्रमांमुळे निर्यातदारांसाठी वेळ आणि खर्चात लक्षणीय बचत झाली आहे.
- AEO हा जागतिक व्यापार सुरक्षित आणि सुलभ करण्यासाठी जागतिक सीमाशुल्क संघटना (WCO) मानकांची सुरक्षित चौकट अंतर्गत एक कार्यक्रम आहे.
- या कार्यक्रमाचे उद्दिष्ट आंतरराष्ट्रीय पुरवठा साखळी सुरक्षा वाढवणे आणि वैध मालाची वाहतूक सुलभ करणे हे आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

दांड पट्टा

- छत्रपती शिवाजी महाराज आणि इतर मराठा योद्ध्यांनी वापरलेला 'दांड पट्टा' किंवा गंटलेट तलवार, महाराष्ट्राचे राज्य शस्त्र म्हणून घोषित करण्यात आला आहे.
- शिवनेरी किल्ल्यावरील एका कार्यक्रमात मुख्यमंत्र्यांनी ही घोषणा केली.

दांड पट्टा बदल:

- 'दांड पट्टा' एक गॉन्टलेट आहे ज्यामध्ये हाताच्या पोर आणि हाताच्या मागील बाजूस बसण्यासाठी डिझाइन केलेल्या हातमोजासारख्या धातूच्या विस्ताराला जोडलेले 90-सेंटीमीटर धारदार पाते समाविष्ट आहे.
- शतकानुशतके, 'दांड पट्टा' हे मराठा योद्ध्यांच्या शौर्य आणि युद्धाच्या परंपरेशी संबंधित एक पौराणिक शस्त्र बनले आहे.

नवी मुंबईसह सरसोले जेट्टीवर 'मॅनग्रोव्ह क्लीन-अप ड्राइव्ह'

- एन्व्हायर्नमेंट लाइफ फाऊंडेशन (ELF) ने नवी मुंबईसह सरसोले जेट्टीवर 'मॅनग्रोव्ह क्लीन-अप ड्राइव्ह' सुरू केली.
- ELF ने नवी मुंबई महानगरपालिका (NMMC) आणि वन विभाग यांच्या समन्वयाने नेरूळ ते पनवेल पर्यंत खारफुटीच्या आसपास जमा झालेला सुमारे 450 टन कचरा गोळा केला आहे.

खारफुटी बदल:

- खारफुटी ही अनोखी परिसंस्था आहेत जी किनारपट्टीच्या आंतरभरती झोनमध्ये वाढतात.

- खारफुटी ही खार-सहिष्णु वन परिसंस्था आहेत जी किनारपट्टी, नदीचे मुख आणि मुहाने आढळतात.
- ते उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय प्रदेशात प्रचलित आहेत.
- खारफुटीच्या झाडांनी त्यांच्या क्षारयुक्त वातावरणात विशेष मूळ प्रणालींसह अनुकूल केले आहे, जसे की प्रोप रूट्स किंवा न्यूमॅटोफोर्स, जे स्थिरीकरण आणि ऑक्सिजन घेण्यास मदत करतात.

भारतीय हवामान विभाग (IMD)

- भारतीय हवामानशास्त्र विभागाने (IMD) उष्णतेच्या लाटेचा इशारा जारी केला आहे.
- हा इशारा महाराष्ट्रातील आठ जिल्ह्यांसाठी आहे: मुंबई, ठाणे, रायगड, पालघर, नाशिक, जळगाव, धुळे आणि नंदुरबार.
- मालेगाव हे आतारपर्यंत 43 अंश सेल्सिअस तापमानासह महाराष्ट्रातील सर्वात उष्ण क्षेत्र ठरले आहे.

भारतीय हवामान विभाग (IMD) बदल:

- IMD ची स्थापना 1875 मध्ये ब्रिटीश राजवटीत झाली आणि ती जगातील सर्वात जुनी हवामान संस्थांपैकी एक आहे.
- त्याचे प्राथमिक कार्य हवामानविषयक निरीक्षण, हवामान अंदाज आणि भूकंपाचे अहवाल प्रदान करणे आहे. ही भारत सरकारच्या पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयाची एजन्सी आहे.
- IMD चे मुख्यालय नवी दिल्ली, भारत येथे आहे.

प्राध्यापक शिरीष केदारें

- प्रोफेसर शिरीष केदारें यांची इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (IIT) मुंबईच्या संचालकपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- ते आयआयटी बॉम्बेच्या ऊर्जा विज्ञान आणि अभियांत्रिकी विभागातील इन्स्टिट्यूट चेअर प्रोफेसर आहेत.

मराठी फलक नसलेल्या दुकानांसाठी बीएमसी मालमत्ता कर दुप्पट करणार

- बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC) 1 मे पासून लागू होणाऱ्या मराठी भाषेत फलक न लावलेल्या दुकाने आणि आस्थापनांचा मालमत्ता कर दुप्पट करण्याचा विचार करत आहे.

- देवनागरी लिपीचे पालन न करणाऱ्या प्रदीपन (ग्लो साइन) फलकांचा परवाना बीएमसी तात्काळ रद्द करेल.

पेंच व्याघ्र प्रकल्प (PTR)

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पाला (PTR) भेट देणाऱ्या पर्यटकांच्या संख्येत दुपटीने वाढ झाली आहे.
- कोविडपूर्व कालावधीत (2020-21) 41,000 वरून ते 2023-24 मध्ये 1 लाख अभ्यागतांवर दुप्पट झाले आहे. ही वाढ उद्यानाच्या रौप्यमहोत्सवी वर्षाच्या अनुषंगाने आहे.

पेंच व्याघ्र प्रकल्प (PTR) बदल:

- पेंच व्याघ्र प्रकल्प हे महाराष्ट्रातील सातपुडा पर्वतरांगांच्या दक्षिण भागात मध्य प्रदेशात पसरलेले आहे.
- हे एक मोठे क्षेत्र व्यापते आणि उष्णकटिबंधीय आर्द्र, कोरडे पानझडी जंगल आणि उष्णकटिबंधीय कोरडे पानझडी जंगल यांचे मिश्रण वैशिष्ट्यीकृत करते.
- पेंच टायगर रिझर्व्हला रुडयार्ड किपलिंगच्या "द जंगल बुक" या काल्पनिक कादंबरीची मांडणी म्हणून आंतरराष्ट्रीय कीर्ती मिळाली, ज्यात मोगलीच्या काल्पनिक साहसांचा समावेश आहे.

ज्योतिबाची चैत्र यात्रा

- ज्योतिबाची चैत्र यात्रा जी दरवर्षी कोल्हापूर, महाराष्ट्रात साजरी केली जाते.
- कोल्हापूर जिल्हाधिकार्यांच्या उपस्थितीत सासन-काठ्यांच्या (मोठ्या सजवलेल्या बांबूच्या काठ्या) मिरवणुकीला सुरुवात झाली.

ज्योतिबाच्या चैत्र यात्रेबद्दल:

- मंदिराचे देवता, श्री ज्योतिबा किंवा केदारेश्वर हे ब्रह्मा, विष्णू आणि शिव यांचे अवतार मानले जातात.
- पौराणिक कथेनुसार, विष्णू ब्रह्मा आणि शिव हे ज्योतिबा देवता म्हणून अवतार घेण्यासाठी एकत्र आले ज्याने शेवटी दुष्ट राक्षस रत्नासुराचा नाश केला.
- ज्योतिबाने देवी महालक्ष्मीला, कोल्हापूरची प्रमुख देवता, राक्षसांशी लढताना मदत केली.
- मूळ मंदिर नवजी साया यांनी बांधले होते आणि सध्याचे मंदिर राणोजी शिंदे यांनी 1730 मध्ये बांधले होते.

भारतातील पहिली लिक्विफाइड नॅचरल गॅस (LNG) चालणारी बस

- महाराष्ट्राने भारतातील पहिली लिक्विफाइड नॅचरल गॅस (एलएनजी) पॉवरवर चालणारी बस सुरू केली आहे.
- ही बस महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC) चालवणार आहे.

एलएनजीवर चालणाऱ्या बसबद्दल:

- MSRTC ची 5000 डिझेल वाहने टप्प्याटप्प्याने LNG पर्यायी इंधन वाहनांमध्ये रूपांतरित करण्याची योजना आहे.
- MSRTC ने बसेसचे LNG मध्ये रूपांतर करण्यासाठी मे किंग्स गॅस सोबत सामंजस्य करार केला आहे.

मुख्यमंत्री वयोश्री योजना

- महाराष्ट्र सरकारने ज्येष्ठ नागरिकांसाठी 'मुख्यमंत्री वयोश्री योजना' ही नवीन योजना आणली आहे.
- शारीरिक किंवा मानसिक अपंगत्व असलेल्या सुमारे 15 लाख ज्येष्ठ नागरिकांना या योजनेचा लाभ मिळणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या योजनेतर्गत 65 वर्षावरील पात्र नागरिकांना तीन हजार रुपयांची आर्थिक मदत मिळणार आहे.

महाराष्ट्रात डिजिटल प्रमाणपत्र उपक्रम

- प्रमाणपत्रे जारी करण्यासाठी ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानाचा वापर करून महाराष्ट्र डिजिटलायझेशनच्या दिशेने महत्त्वपूर्ण पाऊल टाकत आहे.
- महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळाने विद्यार्थ्यांना ब्लॉकचेन-आधारित प्रमाणपत्रे देण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- आठ शैक्षणिक वर्षांच्या पदविकाधारकांना सुमारे 10 लाख डिजिटल प्रमाणपत्रे दिली जातील.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- छेडछाड-प्रूफ डिजिटल दस्तऐवज जारी करण्यासाठी राज्य सरकारने ब्लॉकचेन स्टार्टअप झुपल आणि त्याच्या ब्लॉकचेन-आधारित अनुप्रयोग लेजीटिडॉक सोबत भागीदारी केली आहे.
- ही प्रणाली डिजिटल दस्तऐवज जारी करण्यात आणि सत्यापित करण्यात मदत करू शकते जे जगभरातून, काही सेकंदात सत्यापित केले जाऊ शकतात.
- झुपल ने महाराष्ट्र सरकारशी करार केला आणि वंचितांसाठी सरकारी लाभांवरील फसवे दावे थांबवण्यासाठी गडचिरोलीतील सुमारे 65,000

आदिवासींना ब्लॉकचेन "जात प्रमाणपत्रे" देणे सुरू केले.

महाराष्ट्र मॅन्ट्रोव्ह सेल

- महाराष्ट्र मॅन्ट्रोव्ह सेलने महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग ॲप्लिकेशन सेंटर (MRSAC) ला राज्याच्या किनारपट्टीलगतच्या खारफुटीचे नवीन उपग्रह-आधारित सर्वेक्षण करण्यासाठी नियुक्त केले आहे.
- खारफुटीचा प्रसार आणि नाश समजून घेण्याचा उद्देश आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे सर्वेक्षण दोन वर्षांचे असेल आणि सात किनारी जिल्हांचा समावेश असेल:
 - सिंधुदुर्ग,
 - रत्नागिरी,
 - रायगड,
 - ठाणे,
 - मुंबई,
 - मुंबई उपनगर, आणि
 - पालघर.

महाराष्ट्र मॅन्ट्रोव्ह सेल बद्दल:

- महाराष्ट्र मॅन्ट्रोव्ह सेल हे खारफुटीचे संरक्षण, संवर्धन आणि व्यवस्थापन यासाठी महाराष्ट्र सरकारने स्थापन केलेले एक समर्पित युनिट आहे.
- मॅन्ट्रोव्ह सेल 5 जानेवारी 2012 रोजी तयार करण्यात आला.
- देशातील अशा प्रकारचे हे पहिलेच राज्यव्यापी युनिट आहे.
- या कक्षाचे प्रमुख वनसंरक्षक आहेत.

SVEEP (पद्धतशीर मतदारांचे शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग)

- भारतातील महाराष्ट्रातील नाशिक जिल्ह्याने आगामी 2024 लोकसभा निवडणुकीत अंध मतदारांना पाठिंबा देण्यासाठी उपाययोजना लागू केल्या आहेत.
- जिल्हा निवडणूक कार्यालय आणि नाशिक जिल्हा SVEEP (सिस्टमॅटिक व्होटर्स एज्युकेशन अँड इलेक्टोरल पार्टिसिपेशन) समितीतर्फे मतदार जागृती रॅलीची मालिका आयोजित केली जात आहे.

SVEEP बद्दल:

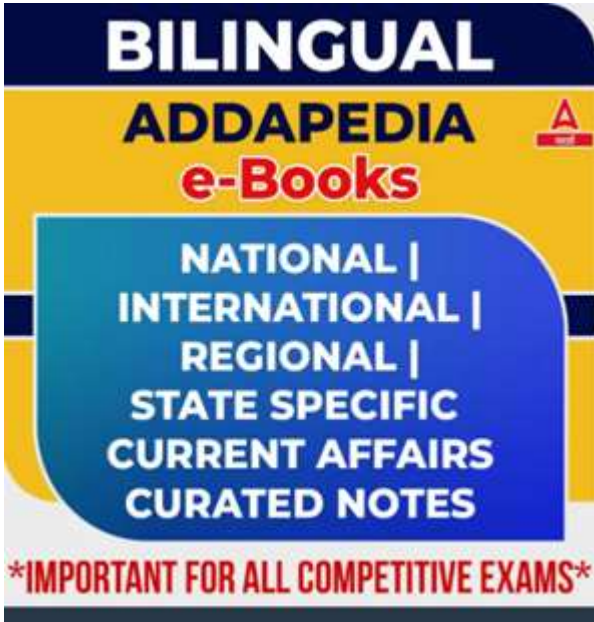
- SVEEP हा भारताच्या निवडणूक आयोगाने मतदार शिक्षण आणि सहभाग वाढविण्याच्या उद्देशाने डिझाइन केलेला कार्यक्रम आहे, ज्यायोगे सर्व पात्र नागरिकांना निवडणुकीदरम्यान मतदान

करण्यासाठी सूचित केले जाईल आणि त्यांना प्रेरित केले जाईल.

- 2009 मध्ये भारतीय निवडणुकांमधील कमी मतदानाला सामोरे जाण्यासाठी आणि विविध लोकसंख्याशास्त्रातील निवडणुकीतील सहभागाच्या समस्यांना सामोरे जाण्यासाठी हे अधिकृतपणे सुरू करण्यात आले.

नॅशनल असोसिएशन फॉर द ब्लाईंड, इंडिया (NAB):

- मतदान प्रक्रिया अधिक सुलभ करण्यासाठी, नॅशनल असोसिएशन फॉर द ब्लाईंड, इंडिया (NAB) द्वारे ब्रेलमधील मतपत्रिका पुरवल्या जातील, ज्यामुळे अंध मतदारांना इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्रांवर (EVM) सहजतेने मतदान करता येईल.
- स्पर्श ओळखण्यासाठी EVM वर ब्रेल क्रमांक देखील चिकटवले जातील.

बंगाल मॉनिटर लिझार्ड हेमिपेन्स आणि सॉफ्ट कोरल

- मुंबईत 781 बंगाल मॉनिटर लिझार्ड हेमिपेन्स आणि 19.6 किलो मऊ कोरल जप्त करण्यात आले.
- महसूल गुप्तचर संचालनालयाच्या (डीआरआय) मुंबई झोनल युनिटने ही जप्ती केली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- लुप्तप्राय बंगाल मॉनिटर सरडे गुजरात, महाराष्ट्र आणि राजस्थानमध्ये आढळतात.

- नर मॉनिटर सरडेच्या पुनरुत्पादक अवयवाचा अवैधरित्या तस्करांकडून लकी चार्म/कामोत्तेजक म्हणून व्यापार केला जात असल्याचा संशय आहे.
- मत्स्यालय व्यापारात वापरण्यासाठी मऊ कोरलची तस्करी केली जाते आणि काही प्रजातींचा वापर पारंपारिक औषधांमध्ये आणि फार्मास्युटिकल संभाव्यतेसाठी संयुगे काढण्यासाठी केला जातो.

काश्मीरमध्ये जमीन खरेदी करणारे महाराष्ट्र हे पहिले भारतीय राज्य ठरले आहे

- जम्मू आणि काश्मीरच्या केंद्रशासित प्रदेशात पर्यटन सुविधा उभारण्यासाठी जमीन खरेदी करणारे महाराष्ट्र हे पहिले भारतीय राज्य बनणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्र भवन नावाची ही सुविधा मध्य काश्मीरच्या बडगाममध्ये बांधली जाणार आहे.
- खोऱ्यातील हे पहिलेच राज्य भवन असेल.
- कलम 370 रद्द करण्यापूर्वी केवळ जम्मू-काश्मीरमधील कायमस्वरूपी रहिवासीच पूर्वीच्या राज्यात जमीन खरेदी करू शकत होते. तथापि, सरकार उद्योगांना आणि बाहेरून आलेल्या लोकांना 99 वर्षांपर्यंत जमिनी भाड्याने देऊ शकते.

अहमदनगर झाले अहिल्या नगर, महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने नाव बदलाला मंजूरी दिली

- 18 व्या शतकातील राणी अहिल्याबाई होळकर यांच्या नावावरून अहमदनगर जिल्ह्याचे अहिल्या नगर असे नामकरण करण्याचा निर्णय महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने घेतला आहे.
- अहिल्याबाई होळकर यांच्या 298 व्या जयंतीदिनी महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांनी या शहराचे नामांतर करण्याचा प्रस्ताव पहिल्यांदा जाहीर केला होता.
- यापूर्वी महाराष्ट्र सरकारने औरंगाबाद आणि उस्मानाबादची नावे बदलून अनुक्रमे छत्रपती संभाजी नगर आणि धाराशिव केली होती.

महाराष्ट्रातील अकरा वारसा स्थळे त्यांच्या 'मस्ट सी मोन्युमेंट्स' यादीत आहेत

- भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण (ASI) ने महाराष्ट्रातील अकरा वारसा स्थळांचा त्यांच्या 'मस्ट सी मोन्युमेंट्स' यादीत समावेश केला आहे.

महाराष्ट्रातील 'मस्ट सी मोन्युमेंट्स' यादी

- 1) अजिंठा लेणी, छत्रपती संभाजीनगर
- 2) प्राचीन बौद्ध स्तूप, मनसर, नागपूर

- 3) बुद्ध लेणी, छत्रपती संभाजीनगर
- 4) छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस, मुंबई
- 5) देवगिरी (दौलताबाद) किल्ला, छत्रपती संभाजीनगर
- 6) एलिफंटा लेणी, मुंबई
- 7) वेरूळ लेणी, छत्रपती संभाजीनगर
- 8) लोणार, बुलढाणा येथील पंधरा मंदिरे
- 9) गाविलगड किल्ला, चिखलदरा, अमरावती
- 10) पांडव लेणी, नाशिक
- 11) बीबी का मकबरा, छत्रपती संभाजीनगर

महाराष्ट्रातील सर्वात मोठा सह-स्थित संकरित उपक्रम

- महिंद्राची महाराष्ट्रात 150 मेगावॉटच्या संकरित सौर आणि पवन ऊर्जा प्रकल्पात ₹1,200 कोटींची गुंतवणूक करण्याची योजना आहे.
- या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट 460 दशलक्ष kWh स्वच्छ ऊर्जा निर्माण करण्याचे आहे.
- हा उपक्रम महिंद्रा सस्टेनचा हायब्रीड अक्षय ऊर्जा क्षेत्रात प्रवेश करत आहे.
- प्रकल्पाचा फोकस 4,20,000 टन CO2 उत्सर्जन कमी करण्यावर आहे.
- हा प्रकल्प महाराष्ट्रातील सर्वात मोठ्या सह-स्थित संकरित उपक्रमांपैकी एक ठरणार आहे.

8 मुंबई रेल्वे स्थानकांचे नामकरण

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने मुंबईतील 8 रेल्वे स्थानकांच्या नामांतराला मंजूरी दिली आहे.
 - करी रोडचे नाव बदलून लालबाग करण्यात आले आहे.
 - सँडहर्स्ट रोडचे नाव बदलून डोंगरी असे करण्यात आले आहे.
 - मरीन लाईन्सचे मुंबादेवी असे नामकरण करण्यात आले आहे.
 - कॉटन ग्रीनचे नाव बदलून काळाचौकी असे करण्यात आले आहे.
 - चर्नी रोडचे नाव बदलून गिरगाव असे करण्यात आले आहे.
 - डॉकयार्ड रोडचे नाव बदलून माझगाव असे करण्यात आले आहे.
 - किंग सर्कलचे नाव बदलून तीर्थकर पार्श्वनाथ करण्यात आले आहे.
- मुंबई सेंट्रल स्टेशनचे नाव बदलून नाना जगन्नाथ शंकरशेठ स्टेशन ठेवण्याचा निर्णयही मंत्रिमंडळाने घेतला आहे.

- याबाबतचा प्रस्ताव रेल्वे मंत्रालयाकडे पाठवण्यात आला आहे.

पॉड टॅक्सी प्रकल्प

- मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने मुंबईतील वांद्रे कुर्ला कॉम्प्लेक्स (BKC) मध्ये पॉड टॅक्सी प्रकल्पाला मंजूरी दिली आहे.
- मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली मंजूरी देण्यात आली.
- पर्सनल रॅपिड ट्रान्झिट (PRT) प्रणालीसह हजारो लोकांसाठी प्रवास सुलभ करणे हा प्रकल्पाचा उद्देश आहे.
- BKC, कुर्ला आणि वांद्रे स्थानकांना जोडणारा हा मार्ग 38 स्थानकांसह 8.8 किमीचा आहे.
- हा प्रकल्प सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी (PPP) मॉडेलचे अनुसरण करतो.

रश्मी शुक्ला

- रश्मी शुक्ला या महाराष्ट्राच्या पहिल्या महिला पोलीस महासंचालक (DGP) आहेत.
- त्या एक वरिष्ठ भारतीय पोलीस सेवा (IPS) अधिकारी आहे.
- त्यांनी यापूर्वी सशस्त्र सीमा बल (SSB) चे महासंचालक म्हणून मध्यवर्ती भूमिका बजावल्या आहेत.
- त्यांनी केंद्रीय राखीव पोलीस दलाचे (CRPF) अतिरिक्त महासंचालक म्हणूनही काम केले आहे.
- तिला जून 2024 मधील सुरुवातीच्या निवृत्ती तारखेपासून 3 जानेवारी 2026 पर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली आहे.
- डीजीपी नियुक्तीसाठी किमान 2 वर्षांचा कालावधी सुनिश्चित करण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयांचा हवाला देऊन कायदेशीर मत मागवण्यात आले.

विचार करा:

- जाणून घ्या प्रकाश सिंग प्रकरणाबद्दल

वेरूळ अजिंठा आंतरराष्ट्रीय महोत्सव 2024

- वेरूळ अजिंठा आंतरराष्ट्रीय महोत्सव 2024 हा 3 दिवसांचा महत्वाचा कार्यक्रम आहे.
- या महोत्सवाचे आयोजन जिल्हाधिकारी-छत्रपती संभाजी नगर, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने केले जाते.
- हा कार्यक्रम प्रदेशातील कला, वास्तुकला आणि संस्कृतीचा उत्सव साजरा करतो.

- युनेस्को जागतिक वारसा स्थळे म्हणून ओळखल्या गेलेल्या प्रतिष्ठित वेरूळ आणि अजिंठा लेण्यांवर या उत्सवाचे विशेष लक्ष केंद्रित केले आहे.
- या सांस्कृतिक खुणांच्या उत्सवातून स्थानिक पर्यटनाला चालना देण्याचा या महोत्सवाचा उद्देश आहे.

भारतातील पहिले डार्क स्काय पार्क

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पाने भारतातील पहिले डार्क स्काय पार्क बनून इतिहास रचला आहे.
- आशिया खंडात पाचवे स्थान पटकावले आहे.
- इंटरनॅशनल युनियन फॉर कॉन्झर्व्हेशन ऑफ नेचर रात्रीच्या आकाशाला एक महत्त्वपूर्ण नैसर्गिक, सांस्कृतिक आणि ऐतिहासिक संसाधन म्हणून ओळखते.
- 'डार्क स्काय पार्क्स'च्या स्थापनेला आंतरराष्ट्रीय खगोलशास्त्रीय संघाने सक्रियपणे प्रोत्साहन दिले आहे.

भारतातील परदेशी मतदार

- परदेशातील मतदारांच्या बाबतीत महाराष्ट्र दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.
- मात्र, या बाबतीत केरळ महाराष्ट्रासह इतर सर्व राज्यांच्या तुलनेत खूप पुढे आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- अनिवासी भारतीय (NRI) आणि भारतीय नागरिकांना मतदानाचा अधिकार 2010 पूर्वीच्या दुरुस्तीद्वारे प्रदान करण्यात आला होता.
- परदेशातील मतदार त्यांच्या पासपोर्टमध्ये नमूद केलेल्या भारतीय निवासी पत्त्याशी जुळणाऱ्या मतदारसंघात नावनोंदणी करू शकतात.
- त्यांच्या परदेशातील निवासी पत्त्यातील कोणतेही बदल, रोजगार किंवा शिक्षणातील बदलांसह, निवडणूक नोंदणी अधिकारी (ERO) कडे अद्यतनित करणे आवश्यक आहे.

आटपाडी संवर्धन राखीव

- माईनी संवर्धन क्षेत्राला माळढोक पक्षी अभयारण्याशी जोडणारे नवीन अभयारण्य स्थापन करण्यात आले आहे.
- लांडगे, हरीण, कोल्हे आणि सिव्हेट यासह विविध वन्यजीव प्रजातींच्या अधिवासाचे रक्षण करण्यासाठी आटपाडी संवर्धन राखीव केंद्राची स्थापना करण्यात आली आहे.
- सांगली जिल्ह्यातील आटपाडी भागात राखीव जागा आहे.

बीपी टेक्निकल सोल्युशन्स इंडिया

- ब्रिटिश पेट्रोलियम (BP) ने बीपी टेक्निकल सोल्युशन्स इंडिया (BP TSI) ची पुणे, महाराष्ट्र येथे स्थापना करण्याची घोषणा केली आहे.
- BP च्या जागतिक तांत्रिक आणि अभियांत्रिकी क्षमता वाढवणे हा या उपक्रमाचा उद्देश आहे.
- बीपी-मालकीचे केंद्र हायड्रोकार्बन आणि नवीन ऊर्जा व्यवसाय या दोन्हीसाठी जगभरातील उच्च-गुणवत्तेच्या सेवा प्रदान करेल.
- हे केंद्र Q2 2024 मध्ये उघडण्याची अपेक्षा आहे.
- मोल्थामा क्रोमा यांची बीपी टेक्निकल सोल्युशन्स इंडियाच्या प्रमुखपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.

प्रकाश प्रदूषण

- नवी मुंबईत नुकत्याच झालेल्या फ्लेमिंगोच्या मृत्यूमुळे पर्यावरणवादी आणि स्थानिक अधिकाऱ्यांमध्ये चिंता वाढली आहे.
- या मृत्यूमागे प्रकाश प्रदूषण हे एक कारण असल्याचा संशय आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- जलकुंभाच्या सभोवतालच्या तेजस्वी पथदिव्यांनी नेरुळमधील डीपीएस तलावात किंवा बाहेर उडणाऱ्या तरुण फ्लेमिंगोला अंध केले असते.

प्रकाश प्रदूषण बदल:

- प्रकाश प्रदूषण म्हणजे वातावरणात अवांछित, अयोग्य किंवा जास्त कृत्रिम प्रकाशाची उपस्थिती. यामध्ये विविध प्रकारच्या प्रकाश उत्सर्जनांचा समावेश आहे जसे की चकाकी, स्कायग्लो, प्रकाश अतिक्रमण.
- अनेक वन्यजीव प्रजाती भ्रमण, चारा आणि पुनरुत्पादनासाठी नैसर्गिक प्रकाशाच्या नमुन्यांवर अवलंबून असतात. प्रकाश प्रदूषण या नमुन्यांमध्ये व्यत्यय आणू शकते, ज्यामुळे स्थलांतर आणि प्रजनन यांसारख्या वर्तनांवर परिणाम होतो.

महाराष्ट्र गोसेवा आयोग विधेयक

- महाराष्ट्र गोसेवा आयोग विधेयक विधानसभेत मांडण्यात आले.
- राज्याच्या अर्थसंकल्पात उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी या विधेयकाची घोषणा केली होती.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- देशी गायींच्या जातींना प्रोत्साहन देणे आणि त्यांचे संरक्षण करणे हे या विधेयकाचे उद्दिष्ट आहे.

- आयोगाची रचना: महाराष्ट्र गोसेवा आयोग ही 25 सदस्यीय संस्था असेल. यामध्ये पशुसंवर्धन आणि इतर सरकारी विभागांचे सदस्य तसेच विविध विद्यापीठे आणि स्वयंसेवी संस्थांचे सदस्य असतील.
- आयोगाच्या जबाबदाऱ्या: देशी गायी, बैल, बैल आणि वासरांच्या रक्षणासाठी आयोग जबाबदार असेल. हे देशी गायींच्या संगोपन आणि प्रजननाला प्रोत्साहन देईल आणि गो-आश्रयस्थानांची नोंदणी आणि संपूर्ण देखरेख हाताळेल.

दिव्यांगांसाठी विभाग स्थापन करणारे महाराष्ट्र हे पहिले राज्य

- महाराष्ट्र राज्य सरकारने नुकतीच दिव्यांग (वेगळ्या दिव्यांग) साठी स्वतंत्र सरकारी विभाग स्थापन करण्यास मान्यता दिली आहे.
- दिव्यांग व्यक्तींच्या आंतरराष्ट्रीय दिनानिमित्त ही घोषणा करण्यात आली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- दिव्यांगांसाठी स्वतंत्र विभाग स्थापन करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.
- या विभागाची स्थापना राज्यातील शारीरिक आणि मानसिकदृष्ट्या अपंग व्यक्तींना शैक्षणिक आणि व्यावसायिक दृष्ट्या सेवा देण्यासाठी करण्यात आली आहे.
- विभाग दिव्यांगांचे कल्याण सुनिश्चित करण्याचा आणि त्यांना लक्ष्य करणाऱ्या विविध सरकारी योजनांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याचा प्रयत्न करतो.

इलेक्ट्रॉनिक मॅन्युफॅक्चरिंग क्लस्टर (EMC)

- केंद्रीय इलेक्ट्रॉनिक्स आणि आयटी मंत्रालयाने अलीकडेच पुणे येथे ग्रीनफिल्ड इलेक्ट्रॉनिक मॅन्युफॅक्चरिंग क्लस्टर (EMC) ला मान्यता दिली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- इलेक्ट्रॉनिक मॅन्युफॅक्चरिंग क्लस्टर (EMC) हा एक मॅन्युफॅक्चरिंग क्लस्टर आहे ज्याची रचना मोबाइल फोन, केबल्स इत्यादी इलेक्ट्रॉनिक उत्पादनांच्या निर्मितीसाठी आवश्यक सुविधा आणि सुविधा प्रदान करण्यासाठी केली जाते.
- महाराष्ट्रातील पहिला ग्रीनफिल्ड EMC प्रकल्प पुण्याजवळील रांजणगाव येथे उभारला जाणार आहे.

- महाराष्ट्राची राज्य औद्योगिक संस्था आणि महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (MIDC) यांना केंद्र सरकारची मान्यता देण्यात आली.

दहीहंडी

- दहीहंडीला महाराष्ट्रात खेळाचा दर्जा देण्यात आला असून तो साहसी खेळाचा प्रकार मानला जाईल.
- दहीहंडीत सहभागी होणाऱ्या गोविंदांना सरकारी नोकऱ्यांमध्ये 5 टक्के आरक्षणासह सरकारी योजनांचा लाभ मिळणार आहे.
- गोविंदांना विमा संरक्षण दिले जाईल. दहीहंडी दरम्यान अपघात झाल्यास:
- गोविंदाचा मृत्यू झाल्यास संबंधित गोविंदाच्या कुटुंबीयांना 10 लाख रुपये मदत म्हणून देण्यात येणार आहे.
- एखाद्या गोविंदाला दोन्ही डोळे, दोन्ही पाय, दोन्ही हात किंवा शरीराचे कोणतेही दोन महत्त्वाचे अवयव गमावण्यासारखी गंभीर दुखापत झाल्यास, राज्य सरकारकडून मदत म्हणून 7.5 लाख रुपये दिले जातील.
- अपघातात गोविंदाचा हात, पाय किंवा शरीराचा कोणताही भाग निकामी झाल्यास मदत म्हणून 5 लाख रुपये दिले जातील.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

सुरक्षा उपाय

- पुनरावलोकनानंतर काही स्टील उत्पादनांच्या आयातीवरील संरक्षण उपाय रद्द न केल्याबद्दल इतर राष्ट्रांसह भारताने EU वर टीका केली आहे.
- यापैकी बहुतेक देशांनी असा युक्तिवाद केला की EU चे संरक्षण कर्तव्य WTO नियमांशी विसंगत आहे.

सुरक्षा उपायांबद्दल:

- सुरक्षा उपाय म्हणजे जागतिक व्यापार संघटना (WTO) सुरक्षेवरील करारांतर्गत देशाने आणलेल्या आपत्कालीन कृती आहेत.
- हे उपाय विशिष्ट देशांतर्गत उद्योगाला कोणत्याही उत्पादनाच्या आयातीतील वाढीपासून संरक्षण करण्यासाठी घेतले जातात ज्यामुळे गंभीर इजा होत आहे किंवा होण्याचा धोका आहे.
- सुरक्षेचे उपाय सवलती किंवा जबाबदाऱ्यांच्या निलंबनाचे स्वरूप घेऊ शकतात आणि त्यात परिमाणात्मक आयात निर्बंध किंवा शुल्क वाढीव दरापेक्षा जास्त असू शकतात.

- ते WTO सदस्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या तीन प्रकारच्या आकस्मिक व्यापार संरक्षण उपायांपैकी एक आहेत, इतर दोन अँटी-डंपिंग आणि काउंटरवेलिंग उपाय आहेत.

शेंगेन व्हिसा

- भारतीय नागरिकांना आता दोन वर्षांसाठी वैध असलेला दीर्घकालीन मल्टि-एंट्री शेंगेन व्हिसा जारी केला जाऊ शकतो.
- युरोपियन युनियनने ही नवीन व्हिसा 'कॅस्केड' व्यवस्था जाहीर केली आहे.

शेंगेन व्हिसाबद्दल:

- शेंगेन व्हिसा हा एक परवाना आहे जो 29 युरोपीय देशांचा समावेश असलेल्या शेंजेन परिसरात मुक्तपणे प्रवेश करण्यास आणि प्रवास करण्यास परवानगी देतो.
- हा प्रामुख्याने पर्यटन किंवा व्यावसायिक हेतूसाठी 180 दिवसांच्या कालावधीत 90 दिवसांपर्यंतच्या अल्प मुक्कामासाठी आहे.
- व्हिसा सिंगल-एंट्री व्हिसाच्या स्वरूपात मिळू शकतो, जो धारकाला एकदाच शेंजेन क्षेत्रात प्रवेश करू देतो किंवा एकाधिक-प्रवेश व्हिसा प्रदान करतो.

ASEAN फ्युचर फोरम

- भारताचे परराष्ट्र मंत्री (EAM) पहिल्या ASEAN फ्युचर फोरममध्ये बोलले.
- त्यांनी भारताच्या इंडो-पॅसिफिक महासागर पुढाकार (IIPPI) आणि इंडो-पॅसिफिक (AOIP) वरील आसियान आउटलुक यांच्यातील समन्वयावर प्रकाश टाकला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सर्वसमावेशक सुरक्षेच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी ही समन्वय सहकार्याची एक मजबूत चौकट प्रदान करते.
- EAM ने भर दिला की ASEAN भारताच्या ऍक्ट ईस्ट धोरणाचा केंद्रबिंदू आहे आणि भारताच्या व्यापक इंडो-पॅसिफिक मिशनमध्ये एक महत्त्वपूर्ण स्तंभ आहे.
- त्यांनी जागतिक दक्षिणेला आपला दृष्टीकोन मांडण्यासाठी आणि आंतरराष्ट्रीय घडामोडींमध्ये मोठी भूमिका घेण्याचे आवाहन केले.
- त्यांनी नेव्हिगेशन, ओव्हरफ्लाइट आणि अव्याहत वाणिज्य स्वातंत्र्याचा आदर आणि सुविधा देण्याच्या महत्त्वावर भर दिला.

शांघाय कोऑपरेशन ऑर्गनायझेशन (SCO)

- कझाकस्तानमधील अस्थाना येथे शांघाय कोऑपरेशन ऑर्गनायझेशन (SCO) संरक्षण मंत्र्यांच्या बैठकीत संरक्षण सचिवांनी भारतीय शिष्टमंडळाचे नेतृत्व केले.
- SCO संरक्षण मंत्र्यांनी 'वसुधैव कुटुंबकम' या प्राचीन भारतीय तत्त्वज्ञानात रुजलेल्या 'एक पृथ्वी, एक कुटुंब, एक भविष्य' ही कल्पना विकसित करण्यास सहमती दर्शवली.

SCO बदल:

- SCO ची स्थापना जून 2001 मध्ये शांघाय येथे चीन, रशिया, कझाकिस्तान, किर्गिस्तान, ताजिकिस्तान आणि उझबेकिस्तान यांनी केली होती.
- भारत आणि पाकिस्तान 2017 मध्ये सामील झाले आणि संघटनेच्या सदस्यत्वाचा विस्तार केला.
- SCO च्या मुख्य उद्दिष्टांमध्ये समाविष्ट आहे
 - सदस्य देशांमधील परस्पर विश्वास आणि शेजारी बळकट करणे,
 - राजकीय, व्यापार, आर्थिक, संशोधन, सांस्कृतिक आणि इतर क्षेत्रात प्रभावी सहकार्याला प्रोत्साहन देणे,
 - प्रदेशात शांतता, सुरक्षा आणि स्थिरता राखण्यासाठी आणि सुनिश्चित करण्यासाठी संयुक्त प्रयत्न करणे.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

दीर्घायुष्य भारत उपक्रम

- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्सने (IISc) लॉगेव्हिटी इंडिया इनिशिएटिव्ह नावाचा प्रकल्प सुरू करण्याची घोषणा केली आहे.

दीर्घायुष्य भारत उपक्रमाबद्दल:

- या उपक्रमाचे उद्दिष्ट मानवी आरोग्याचा कालावधी वाढवणे, ज्या कालावधीत एखादी व्यक्ती निरोगी राहते आणि वृद्धत्वाशी संबंधित आव्हानांना सामोरे जावे लागते.
- हा एक बहुविद्याशाखीय सहयोग आहे.
- हा हस्तक्षेप विकसित करण्याचा प्रयत्न करतो जो वयोमानाशी संबंधित रोगांचे प्रभावीपणे व्यवस्थापन करू शकतो आणि संपूर्ण भारतामध्ये निरोगी वृद्धत्वला प्रोत्साहन देऊ शकतो.
- संशोधन क्षेत्रांचा समावेश होतो
 - वृद्धत्वाचे बायोमार्कर ओळखणे,
 - लवकर रोग निर्देशक, आणि

- नवीन उपचार आणि तंत्रज्ञान विकसित करणे.

राष्ट्रीय आरोग्य निधी (RAN) योजना

- दिल्ली उच्च न्यायालयाने केंद्राच्या राष्ट्रीय आरोग्य निधी (RAN) योजनेंतर्गत आर्थिक सहाय्य देण्याबाबत खटला सुरू केला आहे.
- न्यायालयाने असे निरीक्षण नोंदवले की या योजनेंतर्गत लाभाचा दावा करण्यासाठी उत्पन्न प्रथमदर्शनी "अत्यंत कमी" आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- RAN च्या नवीन छत्री योजनेंतर्गत, लाभासाठी मासिक उत्पन्नाचा उंबरठा ग्रामीण भागासाठी ₹1,571 आणि शहरी भागांसाठी ₹1,605 आहे.
- अर्जदाराचे वार्षिक उत्पन्न ₹96,000 आहे.

राष्ट्रीय आरोग्य निधी (RAN) योजनेबद्दल:

- राष्ट्रीय आरोग्य निधी (RAN) ही भारतातील आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या अंतर्गत असलेली योजना आहे.
- RAN ही केंद्र पुरस्कृत योजना आहे.
- दारिद्रेषेखालील रुग्णांना आर्थिक सहाय्य देण्यासाठी याची स्थापना करण्यात आली होती.
- मोठ्या जीवघेण्या आजारांनी ग्रस्त असलेल्यांना कोणत्याही सुपर स्पेशालिटी सरकारी रुग्णालये किंवा संस्थांमध्ये वैद्यकीय उपचार मिळण्यास मदत करण्यासाठी ही निर्माण केली आहे.
- ही योजना राज्य/केंद्रशासित प्रदेशानुसार दारिद्रेषेखाली राहणाऱ्या आणि हृदय, मूत्रपिंड, यकृत, कर्करोग इत्यादींशी संबंधित जीवघेण्या आजारांनी ग्रस्त असलेल्या गरीब रुग्णांना एक वेळची आर्थिक मदत पुरवते.

पुरस्कार बातम्या

पद्म पुरस्कार 2024

- भारताच्या राष्ट्रपतींच्या हस्ते पद्म पुरस्कार प्रदान करण्यात आले.

पद्म पुरस्कार 2024 बदल:

पद्मविभूषण:

- वैजयंतीमाला बाली (कला, तामिळनाडू)
- कोनिडेला चिरंजीवी (कला, आंध्र प्रदेश)
- एम व्यंकय्या नायडू (सार्वजनिक व्यवहार, आंध्र प्रदेश)
- बिंदेश्वर पाठक (मरणोत्तर, सामाजिक कार्य, बिहार)
- पद्मा सुब्रह्मण्यम (कला, तामिळनाडू)

पद्मभूषण:

- एम फातिमा बीवी (मरणोत्तर, सार्वजनिक व्यवहार, केरळ)
- होर्मुसजी एन कामा (साहित्य आणि शिक्षण - पत्रकारिता, महाराष्ट्र)
- मिथुन चक्रवर्ती (कला, पश्चिम बंगाल)
- सीताराम जिंदाल (व्यापार आणि उद्योग, कर्नाटक)
- यंग लिऊ (व्यापार आणि उद्योग, तैवान)
- अश्विन बालचंद मेहता (औषध, महाराष्ट्र)
- सत्यब्रत मुखर्जी (मरणोत्तर, सार्वजनिक व्यवहार, पश्चिम बंगाल)
- राम नाईक (सार्वजनिक व्यवहार, महाराष्ट्र)
- तेजस मधुसूदन पटेल (औषध, गुजरात)
- ओलंकेरी राजगोपाल (सार्वजनिक व्यवहार, केरळ)
- दत्तात्रय अंबादास मायालू उर्फ राजदत्त (कला, महाराष्ट्र)
- तोगदान रिनपोचे (मरणोत्तर, इतर - अध्यात्मवाद, लडाख)
- प्यारेलाल शर्मा (कला, महाराष्ट्र)
- चंद्रेश्वर प्रसाद ठाकूर (औषध, बिहार)
- उषा उथुप (कला, पश्चिम बंगाल)
- विजयकांत (मरणोत्तर, कला, तामिळनाडू)
- कुंदन व्यास (साहित्य आणि शिक्षण - पत्रकारिता, महाराष्ट्र)

या श्रेणीमध्ये विविध प्रकारच्या प्राप्तकर्त्यांचा समावेश आहे

- पशु कल्याण (आसाम) मध्ये सामाजिक कार्यासाठी पार्वती बरुआ,
- खेळासाठी रोहन मचंदा बोपण्णा (कर्नाटक), आणि
- साहित्य आणि शिक्षणासाठी जो डी कूझ (तामिळनाडू), इतर अनेकांसह.

विचार करा:

- भारतरत्न बदल जाणून घ्या.

संरक्षण बातम्या

ऐतिहासिक ट्रान्ससेनिक मोहिमेनंतर 2 महिला नौदल अधिकारी परतल्या

- भारतीय नौदलाचे नौकानयन जहाज INSV तारिणी 21 एप्रिल रोजी गोव्यातील त्याच्या तळ बंदरावर सुमारे दोन महिन्यांच्या ऐतिहासिक ट्रान्ससेनिक मोहिमेनंतर परतले.
- ही मोहीम भारतीय नौदलाच्या लेफ्टनंट कमांडर दिलना के. आणि लेफ्टनंट कमांडर रूपा ए या दोन महिला अधिकाऱ्यांनी हाती घेतली होती.
- अशी कामगिरी करणारे ते भारतातील पहिले आहेत.

- हे दोन्ही अधिकारी आता त्यांच्या पुढच्या महत्त्वाच्या प्रवासासाठी, जगाची प्रदक्षिणा, सागर परिक्रमा-IV मोहीम, INSV तारिणीवर, या वर्षी सप्टेंबरमध्ये सुरू होणार असल्याची तयारी करत आहेत.

- हे जागतिक आर्थिक कामगिरी आणि अंदाजांचे तपशीलवार विश्लेषण प्रदान करते.

पूर्वी लहर किंवा XPOL सराव

- भारतीय नौदलाने भारताच्या पूर्व किनारपट्टीवर पूर्वी लहर हा सागरी सराव केला.
- या प्रदेशातील सागरी सुरक्षा आव्हानांना तोंड देण्यासाठी भारतीय नौदलाच्या तयारीचे मूल्यांकन करण्याच्या प्रक्रियेचे प्रमाणीकरण करणे हा या सरावाचा उद्देश आहे.
- हे अनेक टप्प्यांत आयोजित करण्यात आले होते, ज्यात एक सामरिक टप्पा आणि एक शस्त्र टप्पा यांचा समावेश होता.

अन्न संकटावरील जागतिक अहवाल

- 2023 मध्ये जवळजवळ 282 दशलक्ष लोकांना तीव्र भूकेच्या समस्येशी झुंज दिली, असे संयुक्त राष्ट्रांच्या नेतृत्वाखालील अहवालात म्हटले आहे.
- अहवालात असे म्हटले आहे की संघर्ष, हवामानाच्या तीव्र घटना आणि आर्थिक धक्के जगभरातील अन्न असुरक्षिततेला उत्तेजन देत आहेत.

अन्न संकटावरील जागतिक अहवालाबद्दल:

- फूड सिक्युरिटी इन्फॉर्मेशन नेटवर्क (FSIN) ने अन्न संकटावरील जागतिक अहवाल प्रसिद्ध केला आहे, ज्यामध्ये दृष्टीकोन "अस्पष्ट" आहे.
- 2022 च्या तुलनेत 2023 मध्ये अन्न असुरक्षिततेचा सामना करणाऱ्या 24 दशलक्ष लोकांमध्ये वाढ झाल्याचे अहवालात नमूद करण्यात आले आहे.
- हा अहवाल अनेक UN एजन्सी, युरोपियन युनियन, विविध सरकारी संस्था आणि NGO यांचा संयुक्त प्रयत्न होता.
- अफगाणिस्तान, डेमोक्रेटिक रिपब्लिक ऑफ काँगो, इथिओपिया, नायजेरिया, सीरिया आणि येमेनमध्ये अन्नधान्याची मोठी संकटे चालू होती.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

जागतिक आर्थिक स्थिरता अहवाल 2024

- आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीने (IMF) ताजा जागतिक आर्थिक स्थिरता अहवाल प्रसिद्ध केला.
- अहवालात अनेक घटकांमुळे जागतिक आर्थिक व्यवस्थेला जोखमीचा इशारा दिला आहे:
 - सतत उच्च चलनवाढ
 - अनियंत्रित क्रेडिट मार्केटमध्ये वाढती कर्जे
 - वित्तीय संस्थांवर वाढणारे सायबर हल्ले.

अहवालातील महत्त्वाचे मुद्दे:

- भू-राजकीय जोखीम, जसे की पश्चिम आशिया आणि युक्रेनमध्ये चालू असलेल्या युद्धामुळे एकूण पुरवठ्यावर परिणाम होऊ शकतो आणि किंमती वाढू शकतात. हे नजीकच्या भविष्यात मध्यवर्ती बँकांना दर कमी करण्यापासून रोखू शकते.
- 2023 मध्ये, भारत हा यूएस नंतर परकीय भांडवलाचा दुसरा सर्वात मोठा प्राप्तकर्ता होता, तथापि, जर पश्चिम मध्यवर्ती बँकांनी दीर्घ कालावधीसाठी उच्च व्याजदर राखू शकतील असे सूचित केले तर हे त्वरीत बदलू शकते.
- या अहवालात वाढत्या अनियंत्रित खाजगी पत बाजाराविषयीच्या चिंतेवर प्रकाश टाकण्यात आला आहे, जेथे बिगर-बँक वित्तीय संस्था कॉर्पोरेट कर्जदारांना कर्ज देतात.

तुम्हाला माहित आहे का:

- IMF वर्षातून दोनदा, विशेषतः एप्रिल आणि ऑक्टोबरमध्ये वर्ल्ड इकॉनॉमिक आउटलुक (WEO) प्रकाशित करते.

राष्ट्रीय ध्रुवीय आणि महासागर संशोधन केंद्र

- राष्ट्रीय ध्रुवीय आणि महासागर संशोधन केंद्र अहवालाने अंटार्क्टिक बर्फामध्ये महत्त्वपूर्ण बदल घडवून आणलेल्या परिस्थितीचे तपशील दिले आहेत.
- या परिस्थितीमुळे अंटार्क्टिक बर्फाच्या विस्तारात अभूतपूर्व अडथळा निर्माण झाला आहे.
- याव्यतिरिक्त, या परिस्थितीमुळे अंटार्क्टिक बर्फ मागे पडला आहे.

राष्ट्रीय ध्रुवीय आणि महासागर संशोधन केंद्राबद्दल:

- ही एक स्वायत्त संशोधन संस्था आहे जी 1998 मध्ये स्थापन झालेली पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय (MoES) अंतर्गत आहे.
- ही भारताची प्रमुख R&D संस्था आहे जी ध्रुवीय आणि दक्षिणी महासागर क्षेत्रातील देशाच्या संशोधन कार्यासाठी जबाबदार आहे.
- अंटार्क्टिका, आर्क्टिक, हिमालय आणि दक्षिण महासागरातील ध्रुवीय मोहिमा आणि वैज्ञानिक संशोधनाचे नियोजन आणि अंमलबजावणी करण्याचे काम संस्थेकडे आहे.

- ही विशेष आर्थिक क्षेत्र (EEZ), कॉन्टिनेंटल शेल्फ मार्जिन आणि डीप ओशन मिशन यांसारख्या धोरणात्मकदृष्ट्या महत्त्वपूर्ण प्रकल्पांवर संशोधन करते.
- ही वास्को द गामा, गोवा येथे स्थित आहे आणि पूर्वी अंटार्क्टिक आणि महासागर संशोधनासाठी राष्ट्रीय केंद्र (NCAOR) म्हणून ओळखले जात असे.

खेळ बातम्या

आशियाई अंडर-20 अॅथलेटिक्स चॅम्पियनशिप

- हर्षित कुमारने दुबई येथे 21 व्या आशियाई अंडर-20 अॅथलेटिक्स चॅम्पियनशिपमध्ये पुरुषांच्या हॅमर थ्रोमध्ये सुवर्ण जिंकले.
 - त्याने 66.70 मीटर अंतरावर गोळा फेकला.
- त्याचा सहकारी प्रतीकने 65.97 मीटर फेक करून कांस्यपदक मिळवले.
- महिलांच्या 800 मीटर स्पर्धेत लक्षिता विनोद संदिलेने रौप्य पदक जिंकले.
- भारतीय 4x400m मिश्र रिले संघ, ज्यात पी. अभिराम, कनिस्ता टीना, नवप्रीत सिंग आणि सॅड्रामोल साबू यांचा समावेश होता, त्याने 3:24.86 वेळेसह रौप्य पदक जिंकले.
- चीनने 4x400 मीटर मिश्र रिले शर्यतीत सुवर्णपदक जिंकले.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

पिंक हायड्रोजन जनरेशन

- भारतात 'पिंक' हायड्रोजनच्या उत्पादनाला चालना देण्यासाठी अणुऊर्जेचा वापर केला जाऊ शकतो.
- आण्विक कायद्यात सुधारणा करून हे साध्य करता येईल.

पिंक हायड्रोजन बद्दल:

- पिंक हायड्रोजन अणुऊर्जेद्वारे समर्थित इलेक्ट्रोलिसिसद्वारे तयार केला जातो.
- याला जांभळा हायड्रोजन किंवा लाल हायड्रोजन असेही संबोधले जाऊ शकते.
- अधिक कार्यक्षम इलेक्ट्रोलिसिस किंवा जीवाश्म वायू-आधारित वाफेवर आधारित मिथेन सुधारणेसाठी वाफेचे उत्पादन करून अणुभट्ट्यांतील अत्यंत उच्च तापमानाचा वापर इतर हायड्रोजन उत्पादनांमध्ये केला जाऊ शकतो.

- अणुऊर्जा पिंक हायड्रोजन उत्पादनासाठी महत्त्वपूर्ण फायदे देते, ज्यामध्ये उत्पादन खर्च आणि उत्सर्जन कमी करणे समाविष्ट आहे.
- पिंक हायड्रोजनचा वापर:
 - सिमेंट उद्योग, पोलाद उद्योग, विमान वाहतूक आणि जड वाहतूक यांमध्ये जीवाश्म इंधनाची बदली करण्याचे आश्वासन.
 - हरितगृह वायू उत्सर्जन न करता फीडस्टॉक आणि उर्जा स्रोत म्हणून वापरले जाऊ शकते.

महासागराच्या पृष्ठभागावर INCOIS चा अभ्यास

- अंदमान आणि निकोबार बेटे आणि मालदीव बेटे हिंद महासागरातील प्रवाहांवर लक्षणीय प्रभाव टाकतात, त्यांची दिशा आणि वेग बदलतात.
- इंडियन नॅशनल सेंटर फॉर ओशन इन्फॉर्मेशन सर्व्हिसेस (INCOIS) मधील शास्त्रज्ञांना असे आढळून आले की महासागराच्या खोलीत खोलवर फिरणारे नमुने पृष्ठभागाच्या प्रवाहाच्या विरुद्ध आहेत.

इंडियन नॅशनल सेंटर फॉर ओशन इन्फॉर्मेशन सर्व्हिसेस (INCOIS) बद्दल:

- INCOIS ची स्थापना 1999 मध्ये पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय (MoES) अंतर्गत स्वायत्त संस्था म्हणून करण्यात आली.
- आदेश: हे महासागर डेटा आणि माहितीचे भांडार म्हणून काम करते, ऑपरेशनल ओशनोग्राफिक सेवा, मॉडेलिंग आणि सल्लागार सेवा प्रदान करते.
- स्थान: INCOIS हैदराबाद, तेलंगणा येथे स्थित आहे.
- उद्दिष्टे:
 - विविध भागधारकांना महासागर माहिती आणि सल्लागार सेवा प्रदान करणे.
 - हिंद महासागर क्षेत्रासाठी ऑपरेशनल ओशनोग्राफी प्रणाली विकसित आणि अंमलात आणणे.
 - समुद्रशास्त्र आणि संबंधित क्षेत्रातील विविध पैलूंमध्ये संशोधन करणे.

प्रगत संमिश्र सौर सेल प्रणाली (ACS3)

- नासाने आपले अंतराळ यान यशस्वीपणे प्रक्षेपित केले आहे.
 - ही प्रगत संमिश्र सौर सेल प्रणाली आहे.
- महत्त्वाचे मुद्दे:
- ACS3 हे 2024 मध्ये लाँच केलेले NASA तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिक मिशन आहे.

- दीर्घ-कालावधी, कमी-जोरदार प्रणोदन आवश्यक असलेल्या खोल अंतराळ मोहिमांमध्ये गुंतण्यासाठी भविष्यातील लहान अंतराळ यानासाठी सौर सेल स्ट्रक्चर्स तंत्रज्ञान वैशिष्ट्यीकृत करण्यासाठी हे डिझाइन केले आहे.

विविध बातम्या

जागतिक पृथ्वी दिवस 2024

- वसुंधरा दिन हा पर्यावरण संरक्षणासाठी समर्थन प्रदर्शित करण्यासाठी समर्पित आहे.

जागतिक पृथ्वी दिन 2024 बदल:

- तारीख: 22 एप्रिल 2024 रोजी पृथ्वी दिन साजरा केला जाईल.
- थीम: 2024 ची थीम "प्लॅनेट विरुद्ध प्लास्टिक" आहे, प्लास्टिक प्रदूषण कमी करणे आणि त्याचा मानवी आणि पर्यावरणीय आरोग्यावर होणारा परिणाम यावर लक्ष केंद्रित करणे.
- उद्दिष्टे: 2040 पर्यंत प्लास्टिक उत्पादनात 60% कपात करणे, 2030 पर्यंत एकल-वापराचे प्लास्टिक बंद करणे आणि प्लास्टिकमुक्त भविष्यासाठी नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा प्रचार करणे ही उद्दिष्टे समाविष्ट आहेत.
- वाटाघाटी: पृथ्वी दिनासोबत, संयुक्त राष्ट्रांच्या जागतिक प्लास्टिक करारासाठी वाटाघाटीची चौथी फेरी होईल, ज्याचे उद्दिष्ट प्लास्टिक प्रदूषणाविरुद्ध कठोर वचनबद्धतेसाठी आहे.

विचार करा:

- जागतिक प्लास्टिक कराराबद्दल जाणून घ्या.

बातम्यांमधील ठिकाणे: रफाह क्रॉसिंग

बातमीत का?

- दक्षिण गाझा शहर रफाहमध्ये इस्रायलने रात्रभर हल्ले केले.
- या हल्ल्यात 22 जणांचा मृत्यू झाला.

रफाह क्रॉसिंग बद्दल:

- स्थान आणि कार्य: इजिप्त आणि गाझा पट्टी दरम्यान रफाह क्रॉसिंग हे एकमेव सीमा ओलांडणे आहे. हे गाझाच्या लोकांसाठी बाह्य जगामध्ये प्रवेश करण्यासाठी आणि मानवतावादी मदत वितरणासाठी प्राथमिक मार्ग म्हणून काम करते.
- नियंत्रण: 2007 मध्ये इस्रायलशी झालेल्या करारानंतर क्रॉसिंग इजिप्तद्वारे नियंत्रित केले जाते.

एमपॉक्स किंवा मंकीपॉक्स

- नेचर कम्युनिकेशन्सने 18 एप्रिल रोजी प्रकाशित केलेल्या अभ्यासात प्रगत जीनोम सिक्वेन्सिंग तंत्रज्ञानाचा वापर करून 2022 च्या उद्रेकात गुंतलेल्या एमपॉक्स विषाणूचा जीनोम विस्तृतपणे क्रमबद्ध केला.

Mpox बदल:

- हा डीएनए व्हायरस आहे.
- कारण: एमपॉक्स हा मंकीपॉक्स विषाणूमुळे होतो, जो पॉक्सव्हिरिडे कुटुंबातील ऑर्थोपॉक्स विषाणू वंशाचा सदस्य आहे.
- संक्रमण: श्वासोच्छवासातील स्राव, संक्रमित व्यक्तीच्या त्वचेचे घाव किंवा अलीकडे दूषित वस्तूच्या जवळच्या संपर्काद्वारे विषाणू एका व्यक्तीपासून दुसऱ्या व्यक्तीमध्ये पसरू शकतो. प्रदीर्घ समोरासमोर संपर्क करताना थेंबांद्वारे देखील संक्रमण होऊ शकते.
- लसीकरण: स्मॉलपॉक्ससाठी वापरल्या जाणाऱ्या लस जसे की JYNNEOS (इम्वाम्यून किंवा इमवानेक्स म्हणूनही ओळखले जाते) लस एमपॉक्स विरुद्ध प्रभावी आहेत.

विचार करा:

- जीनोम सिक्वेन्सिंग तंत्रज्ञानाबद्दल जाणून घ्या.

C-CAMP BFI बायोम व्हर्च्युअल नेटवर्क प्रोग्राममध्ये सामील झाले

- सेंटर फॉर सेल्युलर अँड मॉलिक्युलर प्लॅटफॉर्म (C-CAMP) ब्लॉकचेन फॉर इम्पॅक्ट (BFI) बायोम व्हर्च्युअल नेटवर्क प्रोग्राममध्ये सामील झाले आहे.
- BFI-बायोम व्हर्च्युअल नेटवर्कचे उद्दिष्ट अत्याधुनिक बायोमेडिकल सायन्स आणि नवकल्पना वाढवणे आणि भारतातील परिवर्तनशील वैज्ञानिक प्रगतीच्या प्रभावाला गती देणे हे आहे.
- C-CAMP कडे अनेक गंभीर क्षेत्रांमध्ये बायोमेडिकल नवकल्पनांची मजबूत पाइपलाइन आहे
 - संसर्गजन्य रोग निदान,
 - प्रतिजैविक प्रतिकार,
 - सेल थेरपी,
 - इम्युनो-ऑन्कोलॉजी,
 - पुनरुत्पादक ऊती आणि
 - डिजिटल आरोग्य तंत्रज्ञान.

बातम्यांमधील ठिकाणे: काळा समुद्र

- युक्रेनियन सैन्याने जाहीर केले की त्यांनी काळ्या समुद्राजवळ सेवास्तोपोल शहरात रशियन जहाज

'कोम्मुनुआ'ला धडक दिली आणि त्याचे नुकसान केले.

काळ्या समुद्राबद्दल:

- काळा समुद्र हा युरोपच्या आग्नेय टोकाला असलेला एक मोठा अंतर्देशीय समुद्र आहे.
- त्याच्या सीमेवर विविध देश आहेत:
 - युक्रेन,
 - रशिया,
 - जॉर्जिया,
 - तुर्की,
 - बल्गेरिया आणि
 - रोमानिया.

ग्लेशियल लेक आउटबर्स्ट फ्लड (GLOF)

- ISRO ची 1984 ते 2023 पर्यंतची दीर्घकालीन उपग्रह प्रतिमा भारतीय हिमालयीन नदी खोऱ्यांच्या पाणलोटालातील हिमनदी तलावांमध्ये लक्षणीय बदल दर्शवते.
- हे ग्लेशियल लेक डायनॅमिक्स समजून घेण्यासाठी मदत करते, जे पर्यावरणीय प्रभावांचे मूल्यांकन करण्यासाठी आणि हिमनद्यांच्या वातावरणात ग्लेशियल लेक आउटबर्स्ट फ्लड्स (GLOF) जोखीम व्यवस्थापन आणि हवामान बदल अनुकूलतेसाठी धोरणे विकसित करण्यासाठी आवश्यक आहे.

ग्लेशियल लेक आउटबर्स्ट फ्लड्स बद्दल (GLOF):

- ग्लेशियल लेक आउटबर्स्ट फ्लड्स (GLOF) ही एक घटना आहे जी जेव्हा वितळणाऱ्या हिमनदीच्या समोर, वर किंवा खाली स्थित पाण्याचे मोठे भाग विस्तारतात तेव्हा उद्भवते.
- हिमनदी सरोवरे प्रामुख्याने अस्थिर बर्फाने किंवा सैल खडक आणि ढिगाऱ्यांनी बनलेल्या गाळाने बांधलेली असतात या वस्तुस्थितीमुळे या परिस्थिती अधिक धोकादायक बनतात.
- या सरोवरांच्या सभोवतालची सीमा तुटल्यास, यामुळे डोंगराच्या बाजूने मोठ्या प्रमाणावर पाणी वाहून जाऊ शकते, ज्यामुळे खालच्या भागात पूर येऊ शकतो.

काळेसर वन्यजीव अभयारण्य

- काळेसर वन्यजीव अभयारण्यात चार प्रस्तावित धरणांच्या बांधकामाला सर्वोच्च न्यायालयाने नुकतीच स्थगिती दिली.

काळेसर वन्यजीव अभयारण्याबद्दल:

- स्थान: हे अभयारण्य हरियाणातील हिमालयाच्या शिवालिक पायथ्याशी वसलेले आहे, त्याच्या पूर्वेला यमुना नदी वाहते.
- स्थलाकृति: लँडस्केप मैदानापासून टेकड्यांपर्यंत बदलते, अरुंद दऱ्यांनी वेढलेले असते ज्याला स्थानिक पातळीवर 'खोल' म्हणतात. या दऱ्यांमध्ये 'सोट्स' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या हंगामी नाल्या आहेत, जे बहुतेक वर्षभर कोरडे राहतात.

व्याघ्र संवर्धन युती

- सस्टेनेबल फायनान्स फॉर टायगर लँडस्केप कॉन्फरन्स नुकतीच पार पडली.
- भूतान आणि टायगर कॉन्झर्व्हेशन कोलिशनने वाघांच्या संवर्धनासाठी US\$1 बिलियनची महत्त्वपूर्ण वचनबद्धता दिली आहे.

व्याघ्र संवर्धन युतीबद्दल:

- टायगर कॉन्झर्व्हेशन कोलिशन हा एनजीओचा एक गट आहे ज्यांनी वाघांच्या संवर्धनासाठी अनेक वर्षांपासून काम केले आहे.
- युतीमधील आठ स्वयंसेवी संस्थांचा समावेश आहे
 - पर्यावरण तपास संस्था (EIA),
 - प्राणी आणि वनस्पती,
 - इंटरनॅशनल युनियन फॉर कॉन्झर्व्हेशन ऑफ नेचर अँड नॅचरल रिसोर्स (IUCN),
 - पॅथेरा,
 - TRAFFIC,
 - संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम (UNDP),
 - वन्यजीव संरक्षण सोसायटी (WCS), आणि
 - वर्ल्ड वाइड फंड फॉर नेचर (WWF).
- सदस्यांनी टायगर कॉन्झर्व्हेशन लँडस्केप्स 3.0 सह-विकसित केले, ही एकात्मिक अधिवास मॉडेलिंग प्रणाली आहे जी वाघांच्या अधिवासातील बदलांचे मोजमाप आणि निरीक्षण करण्यासाठी रेंज-वाइड, नॅशनल, बायोम आणि लँडस्केप स्केल जवळील रिअल-टाइममध्ये.

आपत्ती प्रतिरोधक पायाभूत सुविधांसाठी युती (CDRI)

- भारताच्या पंतप्रधानांनी अलीकडेच आपत्ती प्रतिरोधक पायाभूत सुविधा (ICDRI) वरील आंतरराष्ट्रीय परिषदेच्या 6 व्या आवृत्तीला संबोधित केले.
 - कोलिशन फॉर डिझास्टर रेझिलिएंट इन्फ्रास्ट्रक्चर (CDRI) तर्फे ही परिषद आयोजित करण्यात आली होती.
- आपत्ती प्रतिरोधक पायाभूत सुविधांसाठी युती (CDRI) बद्दल:

- **CDRI** ही एक बहु-स्टेकहोल्डर जागतिक भागीदारी आहे ज्यामध्ये राष्ट्रीय सरकार, UN एजन्सी आणि कार्यक्रम, बहुपक्षीय विकास बँका आणि वित्तपुरवठा यंत्रणा, खाजगी क्षेत्र आणि शैक्षणिक आणि ज्ञान संस्थांचा समावेश आहे.
- न्यू यॉर्कमध्ये 2019 मध्ये संयुक्त राष्ट्रांच्या हवामान कृती शिखर परिषदेदरम्यान हे लॉन्च करण्यात आले.
- सीडीआरआयचे उद्दिष्ट हवामान आणि आपत्तीच्या जोखमींसाठी पायाभूत सुविधांच्या लवचिकतेला प्रोत्साहन देणे आहे, ज्यामुळे शाश्वत विकासाची खात्री करणे.
- आंतरराष्ट्रीय संस्थांचा समावेश आहे
 - आशियाई विकास बँक (ADB),
 - जागतिक बँक गट,
 - संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम (UNDP),
 - युनायटेड नेशन्स ऑफिस फॉर डिझास्टर रिस्क रिडक्शन (UNDRR),
 - युरोपियन युनियन,
 - युरोपियन इन्व्हेस्टमेंट बँक आणि
 - आपत्ती रेझिलिएंट सोसायटीज (ARISE) साठी खाजगी क्षेत्रातील युती.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

**Live classes, Test series
Recorded videos, E-books**

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE EXAM